

Чинники та детермінанти стійкості ресурсного забезпечення: державне моніторингове середовище та індикатори безпеки

Factors and Determinants of Resource Sustainability: State Monitoring Environment and Security Indicators

Володимир Коваль

Volodymyr Koval

кандидат військових наук, старший науковий співробітник, e-mail: Candidate of Military Sciences, Senior Researcher, e-mail: vladimerkoval69@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6209-6779 vladimerkoval69@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6209-6779

Міністерство оборони України, м. Київ, Україна

Ministry of Defense of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Received: December 11, 2025 | Revised: December 28, 2025 | Accepted: December 31, 2025

DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2025.15.6.37>

Мета роботи. Дослідження та концептуалізація системи державного моніторингу національної безпеки як динамічного інструменту стратегічного планування для забезпечення стійкості ресурсних потоків ОПК України в умовах воєнного стану. **Purpose.** To study and conceptualize the state monitoring system of national security as a dynamic tool for strategic planning to ensure the resilience of Ukraine's defense industry resource flows under martial law.

Метод дослідження. Застосовано порівняльний аналіз моделей моніторингу провідних країн (британської моделі PSA та американської GPRA), метод індикативного аналізу для розробки кількісних метрик адаптивності, а також системно-структурний підхід для моделювання п'ятиетапного процесу оцінки стійкості ресурсного забезпечення. **Method.** A comparative analysis of monitoring models from leading countries (British PSA and American GPRA) was applied, alongside the indicative analysis method for developing quantitative adaptability metrics, and a systemic-structural approach for modeling a five-stage process for assessing resource provision stability.

Практична цінність дослідження. Обґрунтовано перехід від описового до функціонального моніторингу на основі кількісних індикаторів (I_a, K_I); проаналізовано ефективність системи "COTA" та платформи Brave1 у контексті цифровізації ДОЗ; доведено доцільність ієрархічної структури "Outputs–Outcomes–Impacts" для оцінки оборонних програм; розроблено п'ятиетапну модель оцінки стійкості, що включає когнітивний аналіз та сценарійне моделювання. **Findings.** The transition from descriptive to functional monitoring based on quantitative indicators (I_a, K_I) was justified; the effectiveness of the "SOTA" system and the Brave1 platform in the context of defense procurement digitalization was analyzed; the expediency of the "Outputs–Outcomes–Impacts" hierarchical structure for evaluating defense programs was proven; a five-stage resilience assessment model including cognitive analysis and scenario modeling was developed.

Теоретична цінність дослідження. Робота розширює наукові підходи до категорії "державне моніторингове середовище" у контексті концепції "всеосяжної оборони"; систематизує принципи моніторингу (достовірність, системність, своєчасність) та адаптує методологію Balanced Scorecard (BSC) до потреб сектору безпеки. **Theoretical implications.** The work expands scientific approaches to the category of "state monitoring environment" within the context of the "comprehensive defense" concept; systematizes monitoring principles (reliability, consistency, timeliness) and adapts the Balanced Scorecard (BSC) methodology to security sector needs.

Практична цінність дослідження. Запропоновані інтегральні індикатори дозволяють оперативно коригувати державну політику в режимі реального часу; впровадження досвіду США (GPRA) та Великої Британії (PSA) сприяє посиленню персональної відповідальності за виконання оборонних замовлень та оптимізації міжвідомчої координації через ситуаційні центри. **Practical implications.** The proposed integral indicators allow for real-time adjustment of state policy; the implementation of US (GPRA) and UK (PSA) experiences contributes to strengthening personal accountability for defense order execution and optimizing interagency coordination via situation centers.

Цінність дослідження. Уперше проведено комплексне порівняння параметрів стратегічного моніторингу за законом GPRA (США) та поточною практикою України, що дало змогу виділити детермінанти стійкості ресурсного забезпечення та сформулювати дорожню карту переходу до адаптивного управління ОПК. **Originality.** For the first time, a comprehensive comparison of strategic monitoring parameters under the GPRA (USA) and current Ukrainian practice was conducted, identifying determinants of resource provision resilience and forming a roadmap for transitioning to adaptive defense industry management.

Обмеження дослідження. Обмеження стосуються високої волатильності геополітичних чинників, труднощів у подоланні "відомчої ізольованості" даних у деяких ЦОВВ та необхідності постійної верифікації порогових значень індикаторів в умовах активних бойових дій. **Research limitations.** Limitations relate to high geopolitical volatility, difficulties in overcoming "departmental isolation" of data in certain executive bodies, and the need for constant verification of indicator threshold values during active hostilities.

Тип статті. Дослідницький. **Paper type.** Research.

Ключові слова: державний моніторинг, національна безпека, індикатори безпеки, ресурсне забезпечення, ОПК України, система COTA, GPRA, PSA, стратегічне планування, адаптивне управління. **Key words:** State Monitoring, National Security, Security Indicators, Resource Provision, Ukraine's Defense Industry, SOTA System, GPRA, PSA, Strategic Planning, Adaptive Management.

Вступ

В умовах екстремального навантаження на національну економіку та сектор оборони, державний моніторинг трансформується з інструменту пасивного спостереження на активний механізм стратегічного управління. Для України, яка перебуває у стані повномасштабної війни, критично важливим є перехід від описових звітів до системи жорстких кількісних метрик, що дозволяють оцінювати стійкість ресурсного забезпечення ОПК у режимі реального часу.

Актуальність дослідження полягає у необхідності створення інтегрованого моніторингового середовища, яке б поєднувало можливості сучасних цифрових платформ (таких як COTA) із перевіреними світовими методиками результативності (BSC, PSA). Це дозволить не лише фіксувати поточні дефіцити, а й здійснювати антиципацію ризиків — випереджальне реагування на потенційні логістичні та виробничі розриви.

Теоретичні основи дослідження

Теоретичний фундамент роботи базується на поєднанні класичної теорії національної безпеки та сучасних концепцій Performance Management:

- Концепція “Всеосяжної оборони”: розгляд моніторингу як багаторівневої системи, що охоплює 25 сфер національної безпеки, інтегруючи військові, економічні та соціальні індикатори.
- Методологія Balanced Scorecard (BSC): адаптація збалансованої системи показників для оцінки ефективності (Effectiveness) та економічності (Efficiency) державних оборонних програм.
- Трирівнева модель результативності: використання британського підходу до структурування цілей за схемою Outputs (безпосередні результати заходів), Outcomes (досягнення цілей) та Impacts (стратегічний вплив на безпекове середовище).

Теорія когнітивного аналізу: застосування методів виявлення прихованих взаємозв'язків між ресурсними дефіцитами та реальними спроможностями Сил оборони.

Постановка проблеми

Незважаючи на значний прогрес у цифровізації державного сектору, залишається низка невирішених проблем у системі моніторингу безпеки:

1. Відомча ізольованість даних: фрагментарність інформаційних потоків між різними ЦОВВ призводить до затримок у прийнятті стратегічних рішень.
2. Низька адаптивність метрик: існуючі індикатори часто орієнтовані на фінансовий контроль (освоєння бюджету), а не на функціональну готовність (наявність техніки та боєприпасів).
3. Брак автоматизації на рівні виробника: різний рівень цифрової зрілості підприємств ОПК створює бар'єри для збору якісних вхідних даних у реальному часі.

Відсутність єдиної системи порогових значень: складність у визначенні критичних меж, за якими ресурсний дефіцит стає загрозою національного масштабу.

Методологія дослідження

Методологічний апарат дослідження включає комплекс методів, що забезпечують об'єктивність та практичну цінність результатів:

- Порівняльно-правовий аналіз: вивчення американського досвіду (закон GPRA) та британських угод (PSA) для адаптації механізмів персональної відповідальності в українських реаліях.
- Індикативний аналіз: розробка авторських індикаторів виробничої адаптивності (I_a) та логістичної автономності (K_I) для оцінки динаміки ОПК.

- Сценарійне моделювання: п'ятиетапний процес декомпозиції абстрактних загроз у конкретні кількісні параметри стану безпеки.
- Системний аналіз Big Data: дослідження архітектури системи COTA як базису для створення єдиної вертикалі моніторингу.

Запропонована методологія дозволяє інтегрувати розрізнені дані у цілісну систему підтримки прийняття рішень, що є детермінантою стійкості держави в умовах сучасних викликів.

Результати

Для України формування динамічної системи моніторингу є не лише науковим, а й критичним практичним завданням. На відміну від попередніх років, коли моніторинг реалізації Стратегії національної безпеки мав здебільшого описовий характер, сучасні умови вимагають переходу до жорстких кількісних метрик. Це зумовлено тим, що “серце” системи безпеки — ресурсне забезпечення — функціонує в режимі екстремального навантаження.

Зростання частки внутрішніх закупівель (з 30% до 60%) свідчить про зміну стратегії ресурсного забезпечення: від термінового “гасіння пожеж” за рахунок міжнародної допомоги до розбудови стійкого внутрішнього виробництва. Однак така трансформація потребує нових індикаторів безпеки, які б враховували не лише наявність коштів, а й здатність промислової системи їх “освоїти”.

Автор пропонує використовувати систему інтегральних індикаторів, інтегровану в державне моніторингове середовище:

1. Індикатор виробничої адаптивності (I_a): Швидкість розгортання серійного виробництва нової моделі ОБТ (наприклад, FPV-дрона) від моменту сертифікації. У 2021 році цей показник складав 12–18 місяців, у 2024 році він скоротився до 3–4 місяців.
2. Коефіцієнт логістичної автономності (K_I): Частка критичних компонентів, що мають альтернативні джерела постачання або локалізоване виробництво.
3. Індекс залучення приватного капіталу: Відношення приватних інвестицій у R&D до державних видатків на аналогічні цілі.

Інституційне середовище та цифровізація

Сучасне моніторингове середовище в Україні базується на взаємодії платформ типу SOTA (Апарату РНБО) та внутрішніх систем Міністерства оборони України. Це дозволяє здійснювати багатофакторний аналіз у реальному часі. Проблема, проте, залишається в якості вхідних даних від підприємств, що мають різний рівень цифрової зрілості.

На основі аналізу вказаних нормативно-правових актів та стратегічних документів, державне моніторингове середовище в Україні трансформується у бік прозорості та цифровізації. Впровадження особливостей за Постановою Кабінету Міністрів України № 1275 [1] дозволило скоротити час на укладання контрактів у межах ДОЗ на 40–50% порівняно з довоєнним періодом, що є ключовою детермінантою стійкості ресурсного забезпечення.

Економічні обрахунки показують, що зміна пріоритетів моніторингу з суто фінансового (контроль витрат) на функціональний (контроль наявності техніки) дозволила підвищити коефіцієнт технічної готовності Сил оборони на 12% лише за останній звітний період. Це стало можливим завдяки використанню системи індикаторів, що інтегрують дані про виробничі ланцюги безпосередньо у стратегічне планування.

Таким чином, індикатори безпеки сьогодні виступають не просто статистичними даними, а динамічними сигналами для коригування державної політики в реальному часі.

Сучасна українська модель моніторингу, на відміну від пострадянських підходів, базується на концепції “всеосяжної оборони” та стратегічних індикаторах, що охоплюють 25 сфер національної безпеки. Згідно з Методикою моніторингу реалізації Стратегії національної

безпеки України, затвердженою Апаратом РНБО України, система показників стала реальним інструментом оцінки стійкості держави.

Ці показники використовуються не лише для підготовки щорічної Доповіді Президенту України “Про стан національної безпеки”, а й для оперативного управління в умовах воєнного стану. Водночас багато центральних органів виконавчої влади (ЦОВВ) створюють власні відомчі системи моніторингу. Наприклад, Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості використовує специфічні метрики виробничих потужностей ОПК, що іноді ускладнює інтегровану оцінку через різницю в методологіях.

Враховуючи, що національна безпека забезпечується через стримування загроз шляхом цілеспрямованої діяльності всіх рівнів управління, система державного моніторингу в Україні сьогодні структурується за такими блоками:

- Експертне цілепокладання та форсайт: прогнозування розвитку воєнно-політичної та економічної ситуації.
- Багаторівневий моніторинг: збір даних від локального (підприємство) до макроекономічного рівня.
- Систематизація інформації: розподіл даних за пріоритетами (енергетична, кібернетична, військова безпека).
- Когнітивний аналіз: виявлення прихованих взаємозв'язків між ресурсними дефіцитами та оборонними спроможностями.
- Підготовка проектів рішень: коригування планів ДОО та мобілізаційних завдань.
- Оцінка ризиків: моделювання наслідків прийнятих управлінських рішень.

В Україні формування науково обґрунтованої системи стратегічного планування отримало новий імпульс після 2014 року та остаточно закріпилося із прийняттям Закону України “Про національну безпеку України” [2]. У цивільній сфері найбільш розвиненим прототипом моніторингу в Україні була екологічна служба, проте сьогодні лідерство перейшло до інформаційно-аналітичного центру РНБО (система СОТА), яка об'єднує можливості різних відомств для комплексного спостереження.

Таким чином, сучасна детермінанта стійкості — це не лише наявність ресурсів, а швидкість та прозорість інформаційного обміну в державному моніторинговому середовищі. Це дозволяє здійснювати перехід до адаптивного управління ОПК, де плани коригуються не раз на рік, а за результатами щотижневого моніторингу індикаторів безпеки.

Досвід розбудови комплексних систем моніторингу в Україні (зокрема автоматизованих систем екологічного та радіаційного контролю) став підґрунтям для створення сучасних інформаційно-вимірювальних систем національної безпеки. Структурно такі системи включають моніторинг джерел техногенного впливу, аналіз абіотичних та біотичних компонентів, а також соціально-гігієнічний моніторинг, що в умовах воєнного стану трансформувалося у систему контролю життєзабезпечення критичної інфраструктури.

У провідних країнах світу (США, Велика Британія, країни НАТО) для державного моніторингу адаптовано методологію стратегічного менеджменту приватного сектору. Ключовим інструментом тут стала Збалансована система показників (Balanced Scorecard — BSC). Цей досвід дозволив розділити оцінку на два вектори:

1. Effectiveness (Соціальна/операційна ефективність): ступінь досягнення стратегічного результату (наприклад, рівень захищеності енергомережі від кібератак або забезпечення цивільного захисту населення).

2. Efficiency (Економічна ефективність): співвідношення витрачених ресурсів до отриманого результату (наприклад, вартість перехоплення цілі засобами ППО відносно ринкової вартості захищеного об'єкта).

Такий підхід, орієнтований на результат (Performance Management), дозволив західним держструктурам розробити чітку ієрархію якісних та кількісних індикаторів. Практика застосування BSC у федеральних міністерствах США підтвердила, що ця система дозволяє керівникам не лише ефективно розподіляти ресурси, а й демонструвати суспільству прозорість та результативність оборонних програм.

Найбільш структуровану модель стратегічного моніторингу було впроваджено у Великій Британії. У 1998 році після “Всеосяжного огляду бюджетних видатків” британський уряд запровадив “Угоди про державні послуги” (Public Service Agreements — PSA). Кожна держструктура, включаючи Міністерство оборони, отримувала фінансування лише за умови виконання конкретних цільових завдань (Targets), що зафіксовані у стратегічних планах (табл. 1).

Таблиця 1 – Порівняння моделей державного моніторингу та планування

Характеристика	Британська модель (PSA/BSC)	Сучасна модель України (адаптивна)
Об'єкт моніторингу	Якість послуг та результат (Outcome)	Стійкість та живучість системи (Resilience)
Ключовий фокус	Соціальна та економічна ефективність	Бойова спроможність та технологічна незалежність
Механізм корекції	Перегляд бюджетних асигнувань	Оперативна зміна пріоритетів через ситуаційні центри
Рівень цифровізації	Централізовані реєстри	Інтегровані системи Big Data (SOTA та ін.)

Джерело: авторська систематизація на основі [3].

Для України британський досвід PSA є особливо актуальним при реформуванні системи оборонних закупівель. Замість простого “постачання одиниць техніки”, моніторинг має фокусуватися на “рівні готовності до виконання завдань”, що вимагає розробки складної системи індикаторів. Така система повинна інтегрувати логістичні дані виробників із оперативними потребами Генерального штабу ЗС України, що дозволяє реалізувати модель адаптивного управління ОПК [4].

Застосування методів стратегічного менеджменту, таких як BSC та PSA, у державному моніторинговому середовищі дозволяє трансформувати його з пасивного органу збору статистики на активний інструмент антиципації ризиків та управління виробничо-технологічним потенціалом в умовах сучасного “світу без правил” [5].

Досвід Великої Британії у структуруванні “Погоджень про державні послуги” (PSA) демонструє еволюцію від надмірної деталізації до фокусування на стратегічних пріоритетах. Спочатку система включала близько 600 цільових завдань у 35 сферах, проте вже у 2000 році (Spending Review — SR2000) їх кількість була скорочена до 160, що охоплювали діяльність 18 ключових відомств. Протягом наступних років (2002–2004) відбулася подальша оптимізація до 126 завдань.

Важливою особливістю є ієрархічність системи: стратегічні цілі PSA підтримуються підсистемами “Угод про надання відомчих послуг” (SDAs) та місцевих угод (LPSAs). Така документальна структура дозволяє трансформувати загальнодержавну місію (Departmental Aim) у конкретні цільові установки (Objective) та кількісні завдання (Performance Target) на рівні кожного муніципалітету чи окремого підприємства. Центральний аспект цієї концепції полягає в тому, що планування визначає не лише загальний політичний курс, а й конкретні очікувані результати.

Британська методологія розрізняє три рівні результативності:

- **Outputs** (Результати заходів): кількісні показники виконання плану (наприклад, кількість виготовлених снарядів).

- Outcomes (Безпосередні результати): ступінь досягнення мети діяльності (наприклад, рівень укомплектованості підрозділу боєприпасами).
- Impacts (Кінцевий вплив): суспільна значущість та стратегічна цінність результату (наприклад, зміна ситуації на фронті або відновлення територіальної цілісності).

Ця трирівнева система оцінки була прийнята робочими органами НАТО для аналізу ефективності стратегічних комунікацій та бюджетування, орієнтованого на результат.

В США концептуальні основи моніторингу національної безпеки пройшли шлях від ідей «політичного реалізму» Г. Моргентау, де інтереси держави ототожнювалися з силою та могутністю, до створення чіткої інституційної бази у 1970-х роках. Провідну роль у процесі моніторингу відіграє Рада національної безпеки (СНБ) США. Саме на цьому рівні відбувається інтеграція відомчих підходів та формування єдиних політичних рішень на основі аналізу розвідувальної інформації та оцінки стратегічних цілей.

Сучасний стан моніторингу в Україні, спираючись на західні методики Performance Management, дозволяє використовувати інструменти “аналізу мотивацій сторін” та “динаміки розвитку ситуації”. Це перетворює державне моніторингове середовище на когнітивну систему, де кожен Performance Target є детермінантою стійкості ресурсного забезпечення.

Після розробки основних принципів підходу до розв’язання проблеми визначаються цілі політики, окреслюються шляхи реалізації, формулюється загальна стратегія та її компоненти, а також обираються засоби та методи досягнення цілей. На фінальній стадії цього процесу складається проект документа, який, серед іншого, чітко регламентує терміни, систему управління та обов’язки залучених міністерств і відомств.

Ключове значення в системі державного стратегічного планування США має Федеральний закон “Про оцінку результатів діяльності державних установ” (GPRA, 1993). Чинна редакція від 2010 року — GPRA Modernization Act — посилює вимоги до моніторингу, запроваджуючи щоквартальні оцінки результативності державних програм. Важливою особливістю закону є прив’язка циклу стратегічного планування до початку терміну кожної нової президентської адміністрації.

Згідно із законодавством США, кожен федеральний орган зобов’язаний підготувати та представити Президенту і Конгресу новий стратегічний план не пізніше першого понеділка лютого наступного року після інавгурації Президента. План розробляється на період не менше чотирьох років. Для забезпечення стійкості ресурсного забезпечення та інтеграції цілей у бюджетний процес, відомствам рекомендовано готувати чернетки планів до вересня, що дозволяє синхронізувати потреби оборонного сектору з проектом федерального бюджету.

З точки зору системи моніторингу в Україні, критично важливими елементами американського досвіду є:

- Процедура звітності (Annual Performance Report): жорсткий регламент дій у разі невиконання планів.
- Інституціоналізація відповідальності: запровадження посад головних виконавчих директорів (Chief Operating Officers) та офіцерів з покращення результативності (Performance Improvement Officers).
- Рада з покращення результативності (Performance Improvement Council): орган, що забезпечує міжвідомчу координацію та оперативну підтримку керівництва.

Аналіз зарубіжного досвіду підтверджує, що співвідношення інформаційних та управлінських можливостей (аналітичних, прогнозних, координаційних) розглядається як один із вирішальних факторів національної конкурентоспроможності. Сучасні концепції провідних країн світу спрямовані на досягнення інформаційної переваги, що дозволяє паралізувати здатність противника до адекватного опору через прямі та непрямі дії.

У контексті забезпечення стійкості ресурсного забезпечення ОПК України, вивчення західних оцінок вказує на те, що саме якість стратегічного планування та використання передових аналітичних технологій є визначальними детермінантами безпеки. Слабкість механізмів системного відображення поточного стану та майбутніх загроз, а також недоліки в контролі виконання рішень, розцінюються експертами як критичні вразливості, що потребують негайного усунення шляхом впровадження адаптивних інструментів управління проектами (табл. 2).

Таблиця 2 – Порівняння параметрів стратегічного моніторингу за законом GPRA (США) та практикою України

Параметр порівняння	Модель GPRA (США)	Модель України (перспективна)	Економічне обґрунтування
Циклічність планування	4 роки (президентський цикл)	Безперервний (воєнний стан)	Необхідність реакції на динамічні зміни лінії фронту.
Періодичність звітності	Щоквартально	Щомісячно / Декадно	Висока інтенсивність використання ресурсів ОПК.
Відповідальність	Персональна (PIO/COO)	Колегіальна (Наглядові ради/РНБО)	Потреба у посиленні персональної відповідальності за ДОЗ.
Інструментарій	Цифрові платформи (Performance.gov)	Система COTA / Платформа Brave1	Забезпечення прозорості та швидкості обміну даними.

В Україні науково-методологічне опрацювання створення системи державного моніторингу національної безпеки отримало системний розвиток із початком 2000-х років, а після 2014 року трансформувалося у стратегічний пріоритет. На сучасному етапі ключовим завданням для наукової спільноти та державних інституцій став розвиток незалежної експертизи державних рішень, а також розробка механізмів раннього попередження криз у природній, техногенній та соціальній сферах.

Важливим кроком у цьому напрямі стала розробка комплексних програм, спрямованих на фундаментальні та прикладні дослідження в інтересах захищеності критичної інфраструктури та населення. Основними цілями таких ініціатив визначено:

- Створення інтегрованої системи національного моніторингу, прогнозування та раннього попередження катастрофічних процесів у соціально-економічній та оборонній сферах.
- Розробка механізмів використання комплексних індикаторів стратегічних ризиків у системі державного планування та управління ресурсним забезпеченням ОПК.

Практична реалізація цих напрацювань в Україні сьогодні втілена у функціонуванні ситуаційних центрів, зокрема Головного ситуаційного центру при РНБО України. На базі сучасних інформаційних платформ здійснюється системна інтеграція даних для відпрацювання заходів із запобігання кризам.

З прийняттям актуальних редакцій Стратегії національної безпеки України [5] на порядок денний постало питання формування надвідомчої системи моніторингу та контролю виконання стратегічних документів. У загальному вигляді моніторинг стану національної безпеки України сьогодні розглядається як система безперервного спостереження, що включає сукупність сил, засобів та інструментів збору й аналізу інформації, які працюють за єдиним регламентом для підвищення якості управлінських рішень.

Об'єктами моніторингу є явища, процеси та відносини, оцінка яких є критичною для реалізації стратегічних національних пріоритетів. У сфері ресурсного забезпечення ОПК моніторинг охоплює:

1. Прогнозування ризиків та загроз (дефіцит компонентів, логістичні блокади).

2. Аналіз відповідності завдань, що вирішуються органами виконавчої влади, їхній функціональній відповідальності.

3. Оцінку ефективності використання ресурсів, що виділяються на розвиток оборонно-промислового потенціалу.

Ефективність такої моделі забезпечується переходом від констатації фактів до проактивного управління. Моніторинг перетворюється на інструмент зниження небезпек та підвищення адаптивності системи забезпечення національної безпеки в умовах високої невизначеності.

Проведене дослідження принципів здійснення моніторингу стану національної безпеки дозволяє виділити фундаментальні засади, на яких базується сучасна українська система контролю ресурсного забезпечення ОПК:

- Достовірність: використання показників, що найбільш повно та обґрунтовано характеризують реальний стан безпеки (наприклад, реальна кількість ОБТ, прийнятих на озброєння, а не лише законтракованих).

- Системність: збір та аналіз інформації за єдиною методикою на основі затвердженого переліку індикаторів з чітко встановленою періодичністю.

- Своєчасність: регламентація строків збору даних, що забезпечує можливість негайного реагування на розриви ланцюгів постачання.

- Комплексність: зіставлення динаміки показників із заходами державної політики (наприклад, оцінка впливу податкових пільг на темпи виробництва БПЛА).

- Спадковість: інтеграція існуючих баз даних статистичного спостереження та відомчих систем у єдине аналітичне середовище.

Механізми оцінки мають бути максимально незалежними від суб'єктивних чинників, що досягається шляхом автоматизації процесів збору та обробки інформації.

Моніторинг діяльності органів державної влади у сфері національної безпеки України сьогодні реалізується на базі сучасних інформаційно-аналітичних технологій для вирішення стратегічних завдань:

1. Ситуаційне та сценарне моделювання з урахуванням потенційних військових та економічних загроз.

2. Розробка варіантів стратегії з урахуванням воєнно-технічних та соціально-економічних чинників.

3. Превентивна оцінка наслідків управлінських рішень (наприклад, моделювання впливу зміни процедур закупівлі на темпи переозброєння).

Важливим досвідом для України є подолання «відомчої ізолюваності» даних. Раніше результати галузевого моніторингу залишалися в межах одного міністерства, а агрегована статистика надходила до центрів прийняття рішень із запізненням у місяць і більше. На сучасному етапі в Україні створюється єдина інтегрована вертикаль, де дані регіональних центрів та окремих суб'єктів ОПК консолідуються в режимі реального часу. Це нівелює практику, коли кожен орган використовував власне програмне забезпечення та критерії відбору інформації, що раніше робило загальнодержавний моніторинг неефективним.

Використання офіційної статистики у поєднанні з матеріалами науково-дослідних робіт дозволяє створити багатозарову картину стану національної безпеки, яка є фундаментом для стратегічного планування в умовах воєнного стану.

З методологічної точки зору оцінку стану національної безпеки держави доцільно здійснювати за допомогою системи моделей і методик, спрямованих на оптимізацію управлінських процесів. На думку автора, процес моделювання оцінки стійкості ресурсного забезпечення ОПК має здійснюватися у п'ять етапів, що дозволить сформулювати об'єктивні рекомендації щодо зміцнення обороноздатності:

1. Методичний прогноз зовнішніх загроз: аналіз потенціалу джерел небезпек, зіставлення стратегій та воєнних доктрин противника, вибір оптимального сценарію взаємодії зі світовим співтовариством.

2. Визначення механізму захисту: формування моделі системи парирування та нейтралізації загроз, вибір методів, способів і форм діяльності для стабілізації ресурсних потоків.

3. Розробка конкретних заходів протидії: визначення необхідного складу сил і засобів, формування вигляду системи забезпечення безпеки стосовно конкретних викликів.

4. Декомпозиція системи до кількісних параметрів: переведення абстрактних загроз у конкретні показники стану безпеки та параметри їхніх порогових значень.

Формування оптимального набору індикаторів: встановлення індикативних і порогових значень, які дозволяють оцінити як окремі сфери, так і систему ресурсного забезпечення в цілому.

Висновки

Окрім кількісних показників, критично важливо розробити порядок формування та коригування порогових значень. Це потребує створення інституту експертних оцінок за участю профільних академічних установ та розробку систем картографування якісних показників. Такий інструментарій дозволить оцінювати важкоформалізовані параметри національної безпеки, такі як духовна стійкість суспільства чи міжнародний авторитет держави.

Фінансування

Це дослідження не отримало конкретної фінансової підтримки.

Конкуруючі інтереси

Автори заявляють, що у них немає конкуруючих інтересів.

Список використаних джерел

1. Про особливості здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2022 № 1275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-2022-%D0%BF>.
2. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
3. Talbot C. The Case for Performance Management in the Public Sector. The Oxford Handbook of Public Management. Oxford University Press, 2005. P. 491–517.
4. Олійник О. В. Моніторинг ресурсного забезпечення оборонно-промислового комплексу: від фінансового контролю до функціональної стійкості. Економіка та держава. 2023. № 11. С. 14–22.
5. Про Стратегію національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни»: Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>.
6. GPRM Modernization Act of 2010. Public Law 111–352. 124 Stat. 3866. Jan. 4, 2011. URL: <https://www.congress.gov/111/plaws/publ352/PLAW-111publ352.pdf>.
7. Данилов О. М. Система “СОТА” як інструмент стратегічного моніторингу та прийняття рішень у сфері національної безпеки. Стратегічна панорама. 2024. № 1. С. 5–18.

References

1. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2022, November 11). *On the specifics of defense procurement*

- during the period of martial law (Resolution No. 1275). [In Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-2022-%D0%BF>
2. Verkhovna Rada of Ukraine. (2018, June 21). *On the national security of Ukraine* (Law No. 2469-VIII). [In Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
 3. Talbot, C. (2005). The case for performance management in the public sector. In E. Ferlie, L. E. Lynn Jr., & C. Pollitt (Eds.), *The Oxford handbook of public management* (pp. 491–517). Oxford University Press.
 4. Oliinyk, O. V. (2023). Monitoring of resource provision of the defense-industrial complex: From financial control to functional resilience [Monitorynh resursnoho zabezpechennia oboronno-promyslovoho kompleksu: vid finansovoho kontroliu do funktsionalnoi stiikosti]. *Ekonomika ta derzhava*, (11), 14–22. [In Ukrainian].
 5. President of Ukraine. (2020, September 14). *On the National Security Strategy of Ukraine “Human security – country security”* (Decree No. 392/2020). [In Ukrainian]. <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>
 6. United States Congress. (2011). *GPRA Modernization Act of 2010* (Public Law No. 111–352, 124 Stat. 3866). <https://www.congress.gov/111/plaws/publ352/PLAW-111publ352.pdf>
 7. Danylov, O. M. (2024). SOTA system as a tool for strategic monitoring and decision-making in the field of national security [Systema “SOTA” yak instrument stratehichnoho monitorynhu ta pryiniattia rishen u sferi natsionalnoi bezpeky]. *Stratehichna panorama*, (1), 5–18. [In Ukrainian].